

संप्रपवित्रं सत्रं दयाति सत्रीपवित्रं सद्युडकर्त्ता वेश्यपवित्रं धेपारकाशं मृत्प
 पवित्रं विप्रोतिसेवा ? नारी रतिपति स्यात्पवित्रं नद्यो घनगोत्पत्तिपवित्रं पिप्पाने स्या
 निदुग्धस्य प्रकृत्या भाजन्मधात्वा

गं.
२

श्रीगणेशायनमः समृद्धसौभाग्यं सकलवसुधायाः किं
मपि तन्महैश्वर्यं लीलाजनितजगतः खंडपरशोः सुतीनां
सर्वस्वं सुरुतमयधर्तिसुमनसां सुधासौंदर्यते सलिलम
शिवं नः शमयतु १ हरिद्राणां दैन्यं दुर्लभमय दुर्वासनह
रां द्रुतं दूरीकुर्वन् सुरुदुपगतौ दृष्टिसरणीं प्रपिद्रागा
विद्यादुमस्तनदीक्षागुरुरिह प्रवाहस्ते वारां प्रियमय
मपारां दृष्टानुनः २ उदंचन्मात्सर्यस्फुटकपटहेरं वजन
निकराहवाक्षेपक्षणाजनितसंचोभनिवहाः भवन्तु त्विंश
तो हारि रसिगंगाः पुनरभितरंगाग्रोत्तुगादुरितभरभंगाय
भवतां ३ स्मृतिं यातापुंसां मरुतसुरुतानामपि चया हरत्यत

गं संद्रांतिमिरमिव चंद्रांशुशरणिः श्यंते साधुर्तिः सकलसुरसं
 ३ सेव्यसलिलामभांतः संतापं त्रिविधमथनापंचहरतां ४ तवा
 लंबाद्यंस्फुरद्लघुगर्बेण सहसामया सर्ववशासरणमथ
 नीताः सुरगणाः इदानीमौदास्यं यदि भजसि भागीरथितदा
 निराधारो हारो हिमिकथय केषामिह पुरः ५ अपि प्रा
 ज्यं राज्यं तणमिव परित्यज्य सहसा बिलोलद्वानी रत्नवजन
 नितीरं स्मितवतां सुधातः स्वादीयं सलिलमिदमातृप्तिपिवतां
 जनानामनदः परिहसति निर्वाणपदवीं ६ प्रभाते स्नातो नानरपति
 रमणीनां कुचनदी गतो यावन्मातर्मिलति तव तोयैर्मगमदः
 गतास्तावद्वैमानिकशतसहस्रैः परिवृताः विशंति स्वच्छंदं

गं. विमलवपुषो नंदनवनं ॥ स्मृतं सद्यः स्वांतं विरचयति शांतं
 ४ सरूपे प्रगीतयतापं रुति भवतापं चरति इदं त्रुंगे
 निश्रवण रमणीयं खलु पदं मम प्राण प्रांते वदन कमलांत
 र्विलसतु ॥ ८ ॥ इदं त्रुः खेलंतो वरुलतर संतोष भरतान
 काकानाकाधीश्वरनगरसाकांक्ष मनसः निवासालोका
 नां जनिमरणशोकाय हरणं तदेतत्ते तीरे श्रम समनधीरं भ
 वतुन ॥ ९ ॥ जगत्साक्षाद्दैत्यपिमलिनभेदैरवसितं नयस्मि
 जीवानां प्रसरति मनोवागवसरः निराकारं नित्यं निजमहि
 मनिर्वासिततमो विभुर्द्वयतत्वं सरति नितत्वं न विषयः ॥
 महाशनैर्ध्यानैर्वै विधविता नैरपि चयन्नलभ्यं घोरभिः स

गं.
५

विमलतपोराशिभिरपि अचिंत्यतद्दिदृशो यदमखिनसाधारण
तयादृशनाकेनापि बहुमिह तुलनीया कथयनः ११ नृणां मीला
मात्रादपि हरिहरं त्याभवभयं शिवायास्ते मूर्तेः कश्चिद्महि
मानं निगदितं अमर्यं स्नानायाः परममनुरोधं गिरिभुवो विहा
यश्च कंठः शिरसि नियमं धारयति मां १२ विनिंघानमुभैर
पि च परिचर्याणि पि स नैरवाच्यानि ब्राह्मणैः स पुलकमपास्यासि
यान्तैः हरं तीलोकानां न वरतमेनां सि कियतां कदापि आंता
त्वं जगति पुनरेका बिजयसे १३ स्वलंती स्वलोका स्वनि तल
शोकापहृषये जटाजूटघंघौ यदसि विनिवद्धा पुरभिदा अयेनि
लोभानां अपि मनसि लोभं जनयतां गुणानां मेवायं तद्वज

गं.
६

ननिशेषः परिणतः १४ जडान्यंधान्यंगूत्प्ररुतिवधिरानु
क्तिविकलान्यग्रहस्तानस्ताखलुदुरितनिस्तारसरणो निलिपैर्नि
सुक्तानपिचनिर्योतिर्निपनिता नरं नंबनातुं त्वमिह परमं भेषज
मसि १५ स्वभावस्वच्छनां सहज शिशिराणो मयमया मपार
स्तेमानर्जगतिमहमाकोपि जगति मुदायंगायंति द्युतलमन
वधद्विभूतः समासाद्याद्यापि स्फुटपुलकसांद्रा सगरजा
१६ रुतक्षुद्रैरुत्कानयजरिति संतप्तमनसः समुद्धर्तुं संनिवि
भुवनतले तीर्थनिवहः अपि प्रायश्चित्तनसरणयथातीतच
रितान्नरा नृशैकान्तुं त्वमिह जनानि त्वं विजयसे १७ निधानंध
र्माणां किमपि च विधानं वत मुदां प्रदानं तीर्थानां मतलपरि

गं. धानं त्रिजगतः समाधानं बुद्धेरथ खलति रोधानमधियांश्चि
 ७ यामाधानं नन्यरिहरतुतापंतववपुः १८ पुरेधावंधावंद्रवि
 णमदिग्घर्णितदृशांमहोपानानानातरतरुणखेदस्यनियमं
 ममैवायंमंतः सरुतहंतुंजडधियोः वियोगस्तेमातयदिरुक्
 रुणातः क्षणमपि १९ मरुल्लीलालोलल्लहरिलुलितांभोजप
 रलः स्वलन्त्यांशुव्रानक्षणाविसृत्कौंकुमरुचिः सरस्त्रीव
 होजक्षरदगुरुजंबालजरिलंजलंतैजंबालंममजननिजा
 लंजरयतु २० समुत्पत्तिः पद्मारमणपदपद्मामलनखात्
 निवासः कंदर्पप्रवितनजराजूटभवेनेशथायंव्यासंगोह
 तपतिननिस्तारणाविधौनकस्मादुत्कर्षसवजननिजाग

गं. तिजगति २१ नगेभ्योयातीनांकथयतर्निनाकतमया पुराण
 ८ संहर्तुसरधुनिकपदेशिरुहदे कषावाश्रीभर्तुपदकम
 लमाक्षालिसलिलैस्फुल्ललिशेयस्यांजवजननिरीयेतक
 विभिः २२ विधत्तानिः कंठेनिखधिसमाधितिधिरहो सु
 खंशेतेशेतांहरियविरत्ननन्यतुहरः स्तुतं प्रायश्चित्तैरलमथ
 तपोदानयजनैः सवित्रीकामानांयदिजगतिजागर्तिभवती
 २३ अनाथः स्नेहाद्राविगलितगतिपुरणगतिदांपतन
 विश्वोद्धर्त्रीगदविगलितः सिद्धभिषजं सधासिंधुतद्मा
 कलितहृदयोमानरमयं शिशुः संप्राप्तस्त्वापहमिहविद
 ग्धाः समुचितं २४ विलीनोवैवैवस्वतस्वतनगरकोला

गं. ५
 ह्यभरोयतादृतादूरं काचिदपि परेजान्मगयितुं विमानानां
 वातोविद्वलयतिवीथीर्द्विषयं कथानेकल्याणीयदि
 वदमहोमंडलमगात् २५ स्फुरत्कामक्रोधप्रवररससंजा
 तजटिलः ज्वलज्वालाजालजलितवपुषांनः प्रतिदिनं
 हरंतां सतापंकथमपिमरुह्वासनहरीधराचंचत्पाथ
 कणसरणयोर्द्विवासरितः २६ इंदुहिम्रम्हातंसकलभुव
 नाभोगभवनंतंरंगैर्यस्यांतर्लुठति परितस्त्रिंदुकमिव स
 एषः श्रीकांडः प्रविततजयाजटजटिलोजलानां संघातस्त
 वजननितापंहरतुनः २७ त्रयंतेतीर्थानित्वरितमिहय
 स्योद्भूतविधौकैर्कार्णकुर्वन्त्यपि किल कपाली प्रभृतं

गं. यः श्रमं तं भामं वत्त्वमियमनु कं पार्द्रहृदये पुनाना सर्वेषां परम
 २. धनदुर्पदलयसि २८ स्वपाकानां व्रातेरमितविचिकित्सावि
 चलितैर्विमुक्तानामेकं किल सद्वनमेनः परिषदाम् अहोमा
 मुद्धर्तुं जननिघटयन्त्याः परिकरं न वद्वाधां कर्तुं कथमिह स
 पर्या नरपशुः २९ न कोप्येतावंतं खलु समयमारभ्य मिलि
 तोयदुद्धारादाराद्भवति जगतो विस्मयभरः श्लीहापी ह्येतै म
 नसि चिरकाले स्थितवती मयं संप्राप्नोहं सफल यतु मं व प्रण
 यतः ३० श्ववन्ती व्यासं गो नियतमथ मिय्या प्रलपं कुतर्क
 षभ्यासः सततपरपैशून्यमनसं अपि श्रावं श्रावं भमनुयुन

गं. खंविधिगुणामृतेत्वत्कोनामक्षणमपिनिश्चिनवदनं ३१
 ११ विशालाभ्यामाभ्यांकिमिहूनयनाभ्यांखलुफलंनयाभ्या
 मालीढापरमरमणीयातववपुः अयंहिन्यत्कारोजन
 निमनुयस्यश्रवणयोर्ययोनर्नितर्यातस्रवलहरिलीला
 कलकलः ३२ विमानैः स्वच्छंदंसुरपुरनयंतेसरुनिनः
 पतंतिद्रक्पापाजननिरकांतः परवशाः विभागोयंतस्मि
 न्नश्रुभमयमूर्तोजनपदेनयत्रत्वंलीलाशमेनमनुजाशेष
 कलुषा ३३ अपिघ्नंतोविप्रानविरतमसंतोगुरुसतीपि
 वंतोमैर्यंयुनरपिहरंतश्चकनकंविहायत्वय्यंतेतनुमत
 त्वदनाध्वरजुषामुपर्येवंक्रीडंत्यखिलसुरसंभावितयदाः ३४

गं. १२ अलभ्यं सौरभ्यं हरति सततं यः समनसो दणादेव प्राणान्
 पिविरहशस्त्रं न भतां त्वदीयानां लीला चलतु लहरीणां व
 निकरात्सु नीति सोपि द्रागहह पवमानस्त्रिभुवनं ३५ कियंतः
 संत्येको नियममिह लोकार्थं यत्काः परे सतात्मानः रुति च पर
 लोका प्रणयिनः सुखं शेते मातस्तव खलु रुधातः पुनरयं
 जगन्नाथ शश्वत्यत्वयि निहत ह्यभरः ३६ भवत्याहिवा
 त्याधमपतिन पारखं परिषत्परित्राणस्त्रेहः श्लथयितुम
 शक्यः खलु यथा ममाप्येव प्रेमादुरितनिवेहस्त्रं जगति स्व
 भावोयं सर्वेण पिखलु यतो दुः परिहरः ३७ प्रदोषांत निरूप्य
 रमय न लीला दित नरा नरा प्रेखल हारिभुज संतानविधुतिः बिल

गं.
१३

कोऽकीर्ज्जलमरुंकारश्चभगस्तिग्धतांतापंविद्वन्तर्निनीतां
उदविधिः ३८ सुदेवावयोवार्पितकुशलदिताभरमिमंयदित्वं
माभंवःत्यजसियमयेस्मिन्सुविषयेतयाविश्वासौयंत्रिभुवनत
लाहससमयेनिग्धारेचेयंभवतिखलुनिर्व्याजकरुणा ३९
कपर्दीदुह्लास्यप्रणयानिलदर्द्धगयुवतेपुरारेप्रेखंत्योमृदुल
तरसीमंतसरणौभवत्यासापत्त्यास्फुरितनयनोकीमलरु
चाकरेणाक्षिप्रास्तेजननिविजयतांलहरयः ४० प्रपद्यतेलोका
कानिभवनिमत्रभवतीमुपाधिसत्रायंस्फुरतियद्भीष्टंविनरसि
शयेमानतुभ्यंममतुपुनरात्मासरधुनिस्वभावोदवत्वयमितमनु
ष्मांविधतिवानललाटेधालोकैरिहखलुसलीलंनिलकिता तमेहं

गं.
१४

तरुणतरमार्तुतुलनां विलुपन्ति सद्यो विधिलिखितदुर्वर्णस
ंणीत्वदीया सामृत्साममहरतुरुत्नामपिशुनानरामूढासतज्ज
नपदसमासक्तमनसो हसन्तः सोह्लासं विकचकुसुमव्रातभि
षतः पुनानासौरभ्यैः सततमलिनात्स्वायो नः संतुत्रिदृशत
दिनीतीरतरवः ४३ यजन्ते के देवान्कठिनतरसेवां सरपरे विता
नव्यासक्तायमनियमरक्ताः कतिपयेऽग्रहंतु त्वन्नामस्मरणभक्त
कामस्त्रिययिगेजगज्जालं जने जननि तृणाजालेन सदृशं प्रपि
श्रांतं जन्मावधिसुरुतकर्माजर्जनरुता सतां श्रेयः कर्तुं जगति
कृतिनः संति विबुधाः निरस्तालंबानामरुतसकृतानां तु भव
तीं विनामुष्मिन्लोके न परमिह लोके हितकरं ४४ पयः पीत्वा मानः

जं.
२५

सबसपदियातः सहचरेर्विमूढः संरुते काचिरपिनविभ्रांतिमगम
इक्ष्मीमुत्संगे मृदुपवनसंचारिशिशिरैचिराडुत्रिदंसांसहृदयेस्वा
पयचिरं ४६ वधानंद्रागेवृष्टिर्मणीयं परिकरं किरिबालंदुनिय
मयपुनः पन्नगगणैः नकुयास्वहेलाभितरज्जनसाधारणाधियाजग
त्रायस्यायंसरधुनिसमुद्धारसमयः ४७ शस्वद्वेषेतांशशिसकल
शोभाढ्यमुकुरांकरैकुंभांभोजैः कसमभयवद्वरधतीस्वधाधा
राकारभण्णावसनांमुभ्रमकरास्थिरयेत्वाध्यायेत्पुनर्यनिनतेषां
परिभवः ४८ दरस्मिलसद्वदनकातिपुरामृतैर्भवन्वलनभर्जितानमि
शमूर्जयंतीनयनचिदेकमयिचंद्रिकाचयचमत्कृतिनवनीतनोतु
ममशंतनोः सपदिशंतनोरंगना ४९ मंत्रैर्मीलितमौषधैर्मुकुलि
तं कस्तंसुसणांगणैस्संसांद्रसधारसैर्विगलितंगारुन्मनं

२८०२

संस्कृतकाव्य

१३५

गं
१६

प्रावभिवाचिसालितकातिमाहितपरस्वलोककक्षोलिनीत्वं
पायंशमयाश्चुनाममभवव्यालावलीयात्मनः ५ धूतेनागेन्द्ररुति
मप्रथमफणिगणश्रेणानंदमुदयैः सर्वस्वहारयित्वा स्वमथ
पुरभिदिद्राक्फणीकर्तुकापेसाकृतं हेभवत्यामृदुलसहितया
वीक्षितायास्ववांभोद्यालोह्लासवल्लीलहरिनवधयास्तां वनः पु
नीतां ५१ विभूषितां गंगरियुतमांगासद्यस्तानेकवनानि भंभा
मनोहरोत्तंगवलतंगांगाममांगान्यमलीकरोतु ५२ रंषापीम
यलहरीं जगन्नाथेन निर्मितां यः पठेत्तस्य सर्वत्र जायते सर्वसंप
दा ५३ शतिश्रीजगन्नाथरुतांगालहरीस्तोत्रसमाप्तं ॥ ॥
सं १८२६ पौषरु. ३. शनौ हसनीमे भगवान्नामके छपी ॥